

(Rättsakter som antagits med tillämpning av avdelning V i Fördraget om Europeiska unionen)

RÅDETS GEMENSAMMA ÅTGÄRD 2005/574/GUSP

av den 18 juli 2005

om stöd för IAEA:s verksamhet i fråga om kärnsäkerhet och kontroll och inom ramen för genomförandet av EU:s strategi mot spridning av massförstörelsevapen

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA GEMENSAMMA ÅTGÄRD

med beaktande av Fördraget om Europeiska unionen, särskilt artikel 14, och

av följande skäl:

- (1) Den 12 december 2003 antog Europeiska rådet EU:s strategi mot spridning av massförstörelsevapen, där kapitel III innehåller en förteckning över åtgärder mot sådan spridning som måste vidtas både i EU och i tredjeländer.
- (2) EU genomför aktivt denna strategi och verkställer de åtgärder som anges i kapitel III i denna, särskilt genom att frigöra ekonomiska resurser för att ge stöd till särskilda projekt som leds av multilaterala organisationer, till exempel Internationella atomenergiorganet (IAEA).
- (3) Den 17 november 2003 antog rådet gemensam ståndpunkt 2003/805/GUSP om universalisering och förstärkning av multilaterala avtal om icke-spridning av massförstörelsevapen och bärare (1).
- (4) Den 17 maj 2004 antog rådet gemensam åtgärd 2004/495/GUSP om stöd för IAEA:s verksamhet inom ramen för kärnsäkerhetsprogrammet och för genomförandet av EU:s strategi mot spridning av massförstörelsevapen (2).
- (5) Sedan rådet, för EU:s del, den 22 december 2003 antog direktiv 2003/122/Euratom om kontroll av slutna radioaktiva strålkällor med hög aktivitet och herrelösa strålkällor (3), är det fortfarande en viktig målsättning att förstärka kontrollen av radioaktiva strålkällor med hög aktivitet i alla tredjeländer i enlighet med G8-ländernas uttalande och handlingsplan om att säkra radioaktiva källor.

- (6) IAEA-tilläggsprotokollets (4) universalisering bidrar till att förstärka kontrollresurserna och IAEA:s system för kärnämneskontroll.
- (7) IAEA har samma målsättningar som de som anges i skäl 5 och 6. Detta sker inom ramen för den reviderade uppförandekod för skydd och säkerhet beträffande radioaktiva strålkällor vilken godkändes av IAEA:s styrelse i september 2003 och med genomförandet av dess kärnsäkerhetsplan, som finansieras genom frivilliga bidrag till dess kärnsäkerhetsfond. IAEA engagerar sig också i ansträngningarna att stärka konventionen om fysiskt skydd av kärnämne och främja ingåendet och genomförandet av tilläggsprotokollet.
- (8) Kommissionen har samtyckt till att ansvara för övervakningen av att EU:s bidrag genomförs korrekt.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

1. I syfte att omedelbart och praktiskt genomföra några av inslagen i EU:s strategi mot spridning av massförstörelsevapen skall EU stödja IAEA:s verksamhet inom områdena för kärnsäkerhet och kontroll för att främja följande målsättningar:

- Att förstärka skyddet av spridningskänsliga material och spridningskänslig utrustning samt expertkunskaperna på detta område.
- Att förbättra upptäckten och bekämpningen av olaglig handel med kärnmaterial och radioaktiva ämnen.
- Att sträva efter en förstärkning av IAEA:s kärnämneskontroll, särskilt universalisering av IAEA-tilläggsprotokollet.

(1) EUT L 302, 20.11.2003, s. 34.

(2) EUT L 182, 19.5.2004, s. 46.

(3) EUT L 346, 31.12.2003, s. 57.

(4) Model Protocol Additional to the Agreement(s) between State(s) and the International Atomic Energy Agency for the Application of Safeguards, som godkändes av IAEA:s styrelse 1997 (INFCIRC/540 (Corr.)).

2. IAEA-projekt som motsvarar åtgärder i EU:s strategi är de projekt som syftar till att

- bistå stater i att stärka det fysiska skyddet av dels kärnmaterial och andra radioaktiva material vid användning, lagring och transport, dels kärntechniska anläggningar,
- bistå stater i att förbättra säkerheten för radioaktiva material vid icke-nukleära tillämpningar,
- förbättra staters resurser för att upptäcka och bekämpa olaglig handel,
- bistå stater i utformning av nödvändiga lagstiftningsåtgärder för att genomföra IAEA-tilläggsprotokollet.

Dessa projekt kommer att genomföras i länder som behöver stöd på dessa områden.

Bilagan innehåller en närmare beskrivning av projekten.

Artikel 2

1. Det finansiella referensbeloppet för genomförandet av de fyra projekt som anges i artikel 1.2 skall vara 3 914 000 EUR.

2. Förvaltningen av de genom Europeiska unionens allmänna budget finansierade utgifter som anges i punkt 1 skall omfattas av gemenskapens budgetförfaranden och budgetregler, med det undantaget att förhandsfinansiering inte skall förbli gemenskapens egendom.

3. I syfte att genomföra de projekt som avses i artikel 1.2 skall kommissionen ingå ett ramavtal om finansiering med IAEA med villkor för användning av EU:s bidrag, vilket kommer att lämnas i form av ett gåvobistånd. I ett specifikt finansieringsavtal som skall ingås kommer det att fastställas att IAEA skall se till att EU:s bidrag synliggörs i proportion till dess storlek.

4. Kommissionen skall se till att EU:s bidrag enligt denna artikel genomförs i vederbörlig ordning. Kommissionen skall i detta syfte tilldelas uppgiften att kontrollera och utvärdera de finansiella aspekterna av genomförandet av denna åtgärd enligt artikel 2.

Artikel 3

Ordförandeskapet skall med bistånd av rådets generalsekreterare/höge representant för GUSP ansvara för genomförandet av denna gemensamma åtgärd, med kommissionens fulla medverkan, och skall rapportera till rådet om detta.

Artikel 4

Rådet och kommissionen skall, inom ramen för sina befogenheter, säkerställa att det råder samstämmighet mellan genomförandet av denna gemensamma åtgärd och gemenskapens relationer med omvärlden i enlighet med artikel 3 andra stycket i fördraget. Rådet och kommissionen skall samarbeta i detta syfte.

Artikel 5

Denna gemensamma åtgärd träder i kraft samma dag som den antas.

Den skall upphöra att gälla 15 månader efter antagandet.

Artikel 6

Denna gemensamma åtgärd skall offentliggöras i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Utfärdad i Bryssel den 18 juli 2005.

På rådets vägnar

J. STRAW

Ordförande

BILAGA

EU:s stöd till IAEA:s verksamhet i fråga om kärnsäkerhet och kontroll och inom ramen för genomförandet av EU:s strategi mot spridning av massförstörelsevapen**1. Beskrivning**

I mars 2002 godkände styrelsen för Internationella atomenergiorganet (IAEA) en verksamhetsplan för skydd mot nukleär terrorism (GOV/2002/10). Dokumentet "Measures to Strengthen International Cooperation in Nuclear, Radiation, Transport Safety and Waste Management: Promoting Effective and Sustainable National Regulatory Infrastructure for the Control of Radiation Sources" (Åtgärder för att stärka det internationella samarbetet i fråga om kärnsäkerhet, strålskydd, transportsäkerhet och avfallshantering. För ett effektivt och hållbart nationellt regelverk för kontroll av strålkällor) (GOV/2004/52-GC(48)/15) innehåller dessutom delar som är relevanta för IAEA:s och EU:s samarbete inom ramen för EU:s strategi mot spridning av massförstörelsevapen. Detta utgör en helhetsstrategi för kärnsäkerhet, inklusive tillsynskontroller, redovisningsskyldighet och skydd av kärnmaterial och andra radioaktiva material vid användning, lagring och transport "från vaggan till graven" på såväl kort som lång sikt. Om skyddet inte fungerar, eller om det rör sig om material som ännu inte omfattas av skydd på den plats där det är placerat, måste emellertid åtgärder fastställas för att upptäcka stöld eller försök att smugla materialet.

Internationell kärnämneskontroll som genomförs av IAEA utgör ett mycket viktigt hjälpmedel när det gäller att kontrollera om stater fullgör sina åtaganden att inte använda kärnmaterial eller kärnteknik för att utveckla kärnvapen eller andra kärnladdningar. Att ingå ett genomgripande avtal om kärnämneskontroll ⁽¹⁾ och ett tillgångsprotokoll till detta ⁽²⁾ är ett viktigt åtagande från en stats sida vad avser säkerhet och kontroll av kärnmaterial, kärnrelaterat material och kärnteknisk verksamhet inom dess territorium, under dess jurisdiktion eller någonstans under denna stats tillsyn. I detta avseende är det ytterst viktigt att nödvändiga nationella genomförandebestämmelser har införts för att ge behöriga regeringsorgan möjlighet att utöva erforderlig tillsyn och för att reglera beteendet hos alla som deltar i reglerad verksamhet.

Det finns en stor efterfrågan på stöd till dessa åtgärder i alla IAEA:s medlemsstater och även i stater som ännu inte är medlemmar i IAEA. De projekt som rör en förstärkning av kärnsäkerheten är emellertid främst inriktade på länder i sydöstra Europa: Bulgarien, Turkiet, Albanien, Bosnien och Hercegovina, Kroatien, Serbien och Montenegro, f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, Moldavien och Rumänien; i Centralasien: Kazakstan, Kirgizistan, Uzbekistan, Tadzjikistan och Turkmenistan; i Kaukasusområdet: Armenien, Azerbajdzjan och Georgien; i Nordafrika: Marocko, Algeriet, Tunisien, Libyen och Egypten samt i Medelhavsområdet och i Mellanöstern: Libanon, Syrien, Israel och Jordanien. Den verksamhet som ingår i projektet som rör bistånd till utarbetandet av nationell lagstiftning som gäller avtalet om kärnämneskontroll och tilläggsprotokollet (projekt 4) kommer att bedrivas i länder som fastställs efter politiska prioriteringar som EU fastställt.

Inledningsvis kommer behoven av förbättrad kärnsäkerhet att utvärderas i de nya länderna i denna gemensamma åtgärd för att fastställa biståndsprioriteringar. En grupp erkända experter kommer att utvärdera de befintliga kärnsäkerhetsåtgärderna som redan finns på plats i dessa länder och lämna rekommendationer om förbättringar. Det stöd som sedan lämnas kommer att fastställas på grundval av rekommendationerna, som kommer att omfatta den nuvarande situationen och nödvändiga förbättringar när det gäller att förebygga, upptäcka och bekämpa fientliga handlingar där kärnmaterial och andra radioaktiva material, även för icke-nukleär användning, samt kärntekniska anläggningar är inblandade.

Som en följd av denna utvärdering kommer ett maximalt antal länder att väljas ut för varje projekt som skall finansieras med de medel som tillhandahålls genom EU:s stöd.

Därefter kommer projekt att genomföras i de utvalda länderna inom fyra områden:

1. *Förstärkning av det fysiska skyddet av kärnmaterial och andra radioaktiva material vid användning, lagring och transport samt av kärntekniska anläggningar*

Material som används eller lagras vid kärntekniska anläggningar och på andra platser måste redovisas och skyddas på ett tillfredsställande sätt för att förhindra stöld eller sabotage. Det bör finnas ett effektivt regelverk där det anges vad staten respektive operatören skall genomföra.

Högst sex länder kommer att väljas ut för projekt 1.

⁽¹⁾ Strukturen och innehållet i de avtal mellan IAEA och staterna som krävs i samband med det fördrag om icke-spridning av kärnvapen som IAEA:s styrelse antog 1972 (INFCIRC/153 (Corr.)).

⁽²⁾ Model Protocol Additional to the Agreement(s) between State(s) and the International Atomic Energy Agency for the Application of Safeguards, som godkändes av IAEA:s styrelse 1997 (INFCIRC/540 (Corr.)).

2. Förstärkning av säkerheten när det gäller radioaktiva material i icke-nukleära tillämpningar

Detta projekt omfattar två olika verksamhetsområden, dels ett som rör införande/förbättring av regelverket, dels ett som rör nedmontering och deponering av kasserade strålkällor.

Radioaktivt material används ofta i icke-nukleära tillämpningar, t.ex. i medicinskt eller industriellt syfte. Några av dessa källor är mycket radioaktiva och tillhör kategorierna 1–3 enligt IAEA:s dokument *Categorization of Radioactive Sources*. Om dessa källor inte kontrolleras och skyddas på ett tillfredsställande sätt kan de hamna i orätta händer och användas i fientlig verksamhet. Regelverket för strålskydd och säkerhet för radioaktiva strålkällor måste vara effektivt och fungera tillfredsställande i enlighet med internationella standarder, riktlinjerna i uppförandekoden för skydd och säkerhet beträffande radioaktiva strålkällor och i enlighet med bästa praxis. Högst sex länder kommer att väljas ut för denna verksamhet inom projekt 2.

Det är av avgörande betydelse att starka och sårbara källor skyddas fysiskt mot fientliga handlingar vid användning och lagring, och när de inte längre behövs bör de nedmonteras och deponeras som radioaktivt avfall i ett tryggt och säkert förvar. Högst sex länder kommer att väljas ut för denna verksamhet inom projekt 2.

3. Förstärkning av staternas resurser för att upptäcka och bekämpa olaglig handel

Olaglig handel avser mottagande, tillhandahållande, användning, överföring eller deponering av kärnmaterial och andra radioaktiva material utan tillstånd, oavsett om det sker avsiktligt eller oavsiktligt och oavsett om internationella gränser passerar eller inte.

Terrorister kan inte tillverka en enkel kärnladdning eller en s.k. smutsig bomb utan att först ha kommit över materialet genom olaglig handel. Dessutom kan de genom olaglig handel komma över känslig utrustning och teknik för att tillverka en enkel kärnladdning eller framställa känsligt material för en sådan laddning. Det kan förutsättas att material eller teknik måste förflyttas över gränserna för att nå sin slutdestination. För att bekämpa olaglig handel måste staterna därför införa de nödvändiga regelverken och se till att tekniska system (bl.a. användarvänliga instrument), förfaranden och upplysningar är tillgängliga vid gränsstationerna i syfte att upptäcka försök att smugla radioaktiva material (inklusive klyvbara radioaktiva material) eller olaglig handel med känslig utrustning och teknik.

Dessutom måste effektiva åtgärder införas för att bekämpa sådana handlingar och även beslagta radioaktivt material. Personalen vid brottsbekämpande organ (tull, polis osv.) får ofta inte någon utbildning i hur detekteringsutrustning skall användas och är kanske därför inte förtrogna med den känsliga utrustningen och tekniken. Det är därför helt nödvändigt att denna personal utbildas för att de åtgärder som vidtas skall bli framgångsrika. Olika personalkategorier bör erbjudas olika utbildning, både vad gäller att använda detekteringsinstrumenten och vad gäller att kunna avläsa dem så att de kan besluta om uppföljningsåtgärder.

4. Rättsligt bistånd för genomförande av staters skyldigheter enligt IAEA:s avtal om kärnämneskontroll och tilläggsprotokoll

Att ingå avtal om kärnämneskontroll och tilläggsprotokoll med IAEA är en effektiv åtgärd som främjar sträng nationell och internationell kontroll av kärnmaterial och tillhörande teknik. Det finns vissa huvudåtaganden och faktorer som staterna är skyldiga att införa i nationell lag vad avser kärnämneskontroll, vilka rör säkerhet och kontroll av kärnmaterial, kärnrelaterat material och kärnteknisk verksamhet, men det finns även andra åtaganden som staterna måste föreskriva i lag för att kunna fullgöra sina internationella åtaganden enligt avtalet om kärnämneskontroll. I detta avseende bör nationella genomförandebestämmelser utgöra en ram av principer och allmänna bestämmelser som ger behöriga statliga organ möjlighet att utöva erforderlig tillsyn och som reglerar uppförandet hos alla som deltar i reglerad verksamhet.

Det är viktigt att man i nationella genomförandebestämmelser klart definierar vilka kärntekniska verksamheter, installationer, anläggningar och material som kärnämneskontrollen skall omfatta. Därutöver skall de stater som ingått ett tilläggsprotokoll se till att deras nationella genomförandebestämmelser har förstärkts, så att staten i fråga kan fullgöra de kompletterande skyldigheter som föreskrivs i tilläggsprotokollet. Framför allt bör statens inhemska lagstiftning revideras för att utöka ansvaret och befogenheterna för det tillsynsorgan som utses för att genomföra och tillämpa ingångna kontrollavtal.

De stater som kan komma i fråga för projektet är de utvalda mälländerna.

2. Mål

Övergripande mål: att förbättra kärnsäkerheten i utvalda länder.

2.1 Utvärderingsfas: Finansiering av Internationella kärnsäkerhetsuppdrag

IAEA kommer att göra en utvärdering för att identifiera behov av bättre kärnsäkerhet i vart och ett av de länder som anges i punkt 1 i vilka en sådan utvärdering inte har slutförts. Utvärderingen kommer i erforderliga fall att omfatta fysiskt skydd och säkerhet för radioaktiva och icke-nukleära tillämpningar, nödvändigt regelverk för strålskydd och säkerhet för radioaktiva strålkällor samt fastställda åtgärder för att bekämpa olaglig handel. Resultatet av den övergripande utvärderingen kommer att användas som underlag för att välja ut de länder där projekten skall genomföras.

Projekten, som ingår i det ovannämnda övergripande kärnsäkerhetsuppdraget, kommer att bestå av följande:

- Att i varje land utvärdera det befintliga fysiska skyddet av kärnmaterial och andra radioaktiva material samt skyddet av kärnenergianläggningar, forskningsanläggningar och andra platser där sådana material används eller lagras och att fastställa ett antal anläggningar och platser med dessa material som skall väljas ut för uppgradering och stöd.
- Att i varje land utvärdera behov av att uppgradera säkerheten för radioaktiva strålkällor, att enligt internationella standarder och uppförandekoden fastställa svagheter och brister som kräver ett bättre regelverk och att fastställa behovet av ytterligare skydd av starka, sårbara källor. Den specifika utrustning som krävs för att tillhandahålla skydd kommer också att fastställas på grundval av utvärderingen.
- Att i varje land utvärdera de befintliga resurserna för att bekämpa olaglig handel och att fastställa behov av nödvändiga förbättringar.

2.2 Genomförande av specifika åtgärder som prioriterats till följd av utvärderingsfasen

Projekt nr 1

Förstärkning av det fysiska skyddet av kärnmaterial och andra radioaktiva material vid användning, lagring och transport samt i kärntekniska anläggningar

Projektmål: att förstärka det fysiska skyddet av kärnmaterial och andra radioaktiva material i de utvalda länderna.

Projektresultat:

- Det fysiska skyddet av utvalda anläggningar och prioriterade platser uppgraderas.
- De nationella regelverken för fysiskt skydd förbättras med bistånd av experter.
- Personalutbildning tillhandahålls i de utvalda länderna.

Projekt nr 2

Förstärkning av säkerheten när det gäller radioaktiva material i icke-nukleära tillämpningar

Projektmål: att förstärka säkerheten när det gäller radioaktiva material i icke-nukleära tillämpningar i de utvalda länderna.

Projektresultat:

- Det nationella regelverket för strålskydd och säkerhet för radioaktiva strålkällor införs/förbättras genom bestämmelserna i *Radiation Safety, and Security of Sources, Infrastructure Appraisal (RaSSIA)* (Bedömning av regelverket för strålskydd och säkerhet för strålkällor), rådgivning, utrustning och utbildning i enlighet med internationella standarder, riktlinjerna i uppförandekoden för skydd och säkerhet beträffande radioaktiva strålkällor och i enlighet med bästa praxis.

— Sårbara källor i de utvalda länderna säkras eller, i erforderliga fall, avvecklas eller deponeras.

Projekt nr 3

Förstärkning av staternas resurser för att upptäcka och bekämpa olaglig handel

Projektmål: att förstärka staternas resurser för att upptäcka och bekämpa olaglig handel i de utvalda länderna.

Projektresultat:

- Bättre information om olaglig handel med kärnmaterial insamlas, från öppna källor och staternas kontaktpunkter, och utvärderas, för att förbättra kunskaperna om olaglig handel med kärnmaterial och omständigheterna kring detta. Denna information kommer också att underlätta prioriteringen av de olika åtgärder som vidtas för att bekämpa olaglig handel.
- Nationella ramar fastställs med bistånd av experter för att bekämpa olaglig handel och förbättra den nationella samordningen av kontrollen av förflyttningen av radioaktiva material, känslig kärnteknisk utrustning och teknik över gränserna i de utvalda länderna.
- Gränsövervakningsutrustningen uppgraderas vid utvalda gränsövergångsställen.
- Utbildning tillhandahålls för personalen vid brottsbekämpande organ.

Projekt 4

Rättsligt bistånd för genomförande av staternas skyldigheter enligt IAEA:s avtal om kärnämneskontroll och tilläggsprotokoll

Projektmål: att stärka den nationella rättsliga ramen för fullgörande av de avtal om kärnämneskontroll och tilläggsprotokoll som ingår mellan staterna och IAEA.

Projektet är uppdelat i två faser, nämligen en förberedande fas och en genomförandefas.

- Den förberedande fasen består i att fastställa vilka stater som inte har antagit de nödvändiga genomförandebestämmelserna enligt de avtal om kärnämneskontroll och tilläggsprotokoll som ingåtts med IAEA. Detta fastställande skall göras av EU. I denna fas ingår också att utveckla generiskt material (t.ex. "lagstiftningsbyggsatser") genom att hämta exempel från olika staters nationella lagstiftning och använda dem som underlag för att anpassa dem till mälländernas respektive nationella behov och förutsättningar.
- Genomförandefasen består i att tillhandahålla bilateralt rättsligt bistånd till mälländerna när de utformar och/eller reviderar nationell lagstiftning genom att använda de byggsatser som togs fram under den förberedande fasen.

Projektresultat:

- Den nationella lagstiftning som är nödvändig för att staterna skall kunna fullgöra sina skyldigheter enligt IAEA:s avtal om kärnämneskontroll och tilläggsprotokoll utarbetas och antas (på de nationella språken).

3. Varaktighet

Utvärderingen kommer att genomföras inom en tremånadersperiod efter det att EU-bidragsavtalet mellan kommissionen och IAEA har trätt i kraft. De fyra projekten kommer att genomföras parallellt under de följande tolv månaderna.

Den beräknade sammanlagda tidsåtgången för genomförandet av denna gemensamma åtgärd är 15 månader.

4. Mottagare

Mottagare är de länder där utvärderingen och de efterföljande projekten kommer att genomföras. Myndigheterna i dessa länder kommer att få hjälp med att identifiera svaga punkter och ges stöd för att lösa problem och öka säkerheten.

5. Genomförandeorgan

IAEA kommer att ansvara för projektens genomförande. De internationella kärnsäkerhetsuppdragen kommer att genomföras av experter från IAEA och från medlemsstaterna enligt standardmodellen för genomförande av IAEA-uppdrag. De fyra projekten kommer att genomföras direkt av IAEA-personal, IAEA-medlemsstaternas utvalda experter eller entreprenörer. När det gäller entreprenörer skall IAEA:s eventuella upphandling av varor, entreprenader eller tjänster inom ramen för denna gemensamma åtgärd genomföras enligt IAEA:s tillämpliga regler och förfaranden, i enlighet med EU-bidragsavtal med IAEA.

6. Övriga medverkande

Projekten kommer till 100 % att finansieras genom denna gemensamma åtgärd. Experter från IAEA:s medlemsstater kan betraktas som övriga medverkande. De kommer att arbeta i enlighet med standardreglerna för IAEA-experters verksamhet.

7. Beräknade budgetbehov

EU:s bidrag kommer att omfatta utvärderingen och genomförandet av de fyra projekt som beskrivs i punkt 2.2. De beräknade kostnaderna är följande:

Kärnsäkerhetsutvärdering, inklusive uppdrag	140 000 EUR
Projekt nr 1	1 100 000 EUR
Projekt nr 2	1 250 000 EUR
Projekt nr 3	1 114 000 EUR
Projekt nr 4	200 000 EUR

Dessutom ingår en reserv för oförutsedda utgifter på cirka 3 % av de stödberättigande kostnaderna (till ett totalt belopp på 110 000 EUR).

8. Finansiellt referensbelopp för att täcka kostnaderna för projekten

Den sammantagna kostnaden för projekten är 3 914 000 EUR.
